

ЛЕВ СКОП: ІКОНОПИСЕЦЬ, РЕСТАВРАТОР ТА ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

Мета роботи. Вивчення окремих особистостей має важливе значення для ретельного аналізу проблем наступності, відродження, трансформації у сучасному релігійному мистецтві України. Метою даного дослідження є визначення значення творчості Лева Скопа, який є багатогранною постаттю (художник, живописець, реставратор, вчитель, музикант, поет, громадський діяч). **Методологія.** У статті використовується біографічний метод і метод мистецтвознавчого аналізу на принципах комплексності та послідовності. Такий підхід дозволяє об'єктивно висвітлювати творчий шлях і особливості творів мистецтва Лева Скопа. **Наукова новизна.** Сьогодні, коли мистецтво прагне до сучасного висловлювання, такими жанрами, як іконопис, часто нехтують. Ця стаття висвітлює творчий метод іконописця Лева Скопа, аналізує його основні твори мистецтва у галузі церковного мистецтва, викладацьку діяльність на кафедрі сакрального мистецтва Львівської академії мистецтв. Містить також аналіз його мистецтвознавчих праць у сфері українського церковного монументального живопису та іконопису. Творчість іконописця Лева Скопа плідна і щира, заснована на глибокому знанні процесів українського релігійного мистецтва. Він сміливо використовує в іконах методи і елементи українського барокового релігійного мистецтва, впроваджує сучасні елементи в іконографії картин і ікон і багато іншого. Освітня діяльність Лева Скопа на кафедрі сакрального мистецтва Львівської академії мистецтв також плідна і багатогранна. Він виконував замовлення разом зі своїми учнями (Церква Божої Матері Неустанної Помочі на Погулянці, Львів). Художник брав активну участь в Революції Гідності. **Висновки.** Іконопис Лева Скопа близький до давніх традицій настінного розпису і зберіг багато рис барокового релігійного мистецтва. Він успішно поєднує в своєму мистецтві сучасне з традицією, створюючи стиль, який близький багатьом.

Ключові слова: релігійне мистецтво, сучасне церковне мистецтво, іконопис, ікона.

Дундяк Ірина Николаевна, кандидат искусствоведения, доцент кафедры дизайна и теории искусств Прикарпатского национального университета им. Василия Стефаника

Лев Скоп: иконописец, реставратор и общественный деятель

Цель работы. Изучение отдельных личностей имеет важное значение для тщательного анализа проблем преемственности, возрождения, трансформации в современном религиозном искусстве Украины. Целью данного исследования является определение значения творчества Льва Скопа. Он является многогранной фигурой (художник, живописец, реставратор, учитель, музыкант, поэт, общественный деятель). **Методология.** В статье используется биографический метод и метод искусствоведческого анализа на принципах комплексности и последовательности. Такой подход позволяет объективно освещать творческий путь и особенности произведений искусства Льва Скопа. **Научная новизна.** Сегодня, когда искусство стремится к современным высказываниям, такими жанрами, как иконопись часто пренебрегают. Эта статья освещает творческий метод иконописца Льва Скопа, анализирует его основные произведения искусства в области церковного искусства, преподавательскую деятельность на кафедре сакрального искусства Львовской академии искусств. Содержит также анализ искусствоведческих работ в области украинской церковной монументальной живописи и иконописи. Творчество иконописца Льва Скопа – плодотворное и искреннее, основанное на глубоком знании процессов украинского религиозного искусства. Он использует смело в иконах методы и элементы украинского барочного религиозного искусства, внедряет современные элементы в иконографии картин и икон и многое другое. Образовательная деятельность Льва Скопа также плодотворна и многогранна на кафедре сакрального искусства Львовской академии искусств. Он выполнил заказ вместе со своими учениками (Церковь Божьей Матери Неустанной Помощи на Погулянке, Львов). Художник принимал активное участие в Революции Достоинства. **Выводы.** Иконопись Льва Скопа близка к древним традициям настенной росписи и сохранила многие черты барочного религиозного искусства. Он успешно сочетает в своем искусстве современность и традиции, создавая стиль, который близок многим.

Ключевые слова: религиозное искусство, современное церковное искусство, иконопись, икона.

Dundyak Iryna, Associate Professor, Department of Design and Theory of Art of Vasyl Stefanyk Carpathian National University

Lev Skop: icon-painter, art restorer and public man

The purpose of the work. The study of individual personalities is important for a thorough analysis of the problems of continuity, rebirth and transformation in modern religious art of Ukraine. The purpose of this study is to determine the value of creativity of Lev Scop. He is a many-sided personality – an artist, painter, art restorer, teacher, musician, poet and public figure). **Methodology.** The author uses biographical and art analysis methods on the principles of comprehensiveness and consistency. This approach allows to cover objectively creative career and peculiarities of the Lev Scop's works. **Scientific novelty.** Today, as art is striving toward modern expression, such genres as iconography are often neglected. This article highlights the creative method of an iconographer Lev Scop, analyzes his main works of religious art and his teaching activity at the Department of sacral art of Lviv Academy of Arts. There is the analysis of his art critic works in the field of Ukrainian church monumental painting and iconography. The creativity of Lev Scop is fruitful and sincere, based on deep knowledge of the processes of Ukrainian religious art. In his icons he boldly uses methods and elements of Ukrainian Baroque religious art, introduces modern elements into the iconography of paintings and icons and many other things. The educational activity of Lev Scop at the department of sacred art of Lviv Academy of Arts is also fruitful and multifaceted. He has fulfilled an order together with his students (Church of the Holy

Mother of Perpetual Help on Pogoulyanka, Lviv). The artist took an active part in the Revolution of dignity. **Conclusions.** These icon-painting of Lev Skop is close to ancient mural traditions and preserves many traits of Baroque religious art. In his art, he successfully combines modernity with traditions, creating a style which appeals to many people.

Keywords: religious art, modern church art, iconography, icon.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Для ґрунтовного вивчення й аналізу проблеми спадкоємності, відродження, трансформації в сучасному церковному мистецтві та культурі важливим є дослідження окремих персоналій, які беруть участь у цьому процесі. Однак формат статті дозволяє висвітлити лишень деякі аспекти цієї проблеми, тому зупинимося на розгляді творчого доробку та викладацької діяльності Лева Скопа (живописця, іконописця, мистецтвознавця, викладача, громадського діяча).

Аналіз досліджень і публікацій. Загалом праць з сучасного церковного мистецтва є не так багато і вони переважно стосуються окремих сучасних пам'яток України або висвітлюють творчість окремих майстрів. Про Л. Скопа за останній час з'явилося доволі багато статей у періодиці, хочеться відзначити авторів І. Березіцьку [1] та Ж. Куяву [2]. Використано матеріали з персональної сторінки Левка Скопа у соціальній мережі facebook [4]. Низка джерел містять корисну інформацію для аналізу іконографії творів Левка Скопа та його творчої діяльності [3; 7; 9]. До дослідження залучена й стаття Л. Скопа про діяльність творчого об'єднання "Кактус" [8].

Формулювання цілей статті. Метою розвідки є висвітлення творчого методу іконописця, реставратора Лева Скопа, короткий аналіз основних його мистецтвознавчих праць з церковного мистецтва та педагогічної діяльності на кафедрі сакрального живопису Львівської національної академії мистецтв, огляд громадської діяльності останнього часу.

Виклад основного матеріалу досліджень. Серед помітних постатей у колі теоретиків та практиків церковного мистецтва України часто згадують Лева Скопа. Він український мистецтвознавець, художник-реставратор, іконописець, викладач Львівської академії мистецтв (до 2013 р.), учасник Євромайдану, поет, музикант, учасник творчого об'єднання "Кактус", провідний працівник музею "Дрогобищина" та багаторічний дослідник дрогобицької дерев'яної архітектури. Лев Скоп упорядкував науковий збірник "Дрогобицькі храми Воздвиження та св. Юра дослідженнях", присвяченого пам'яті дослідника української церковної культури патріарха УАПЦ Дмитрія (Яреми). У збірнику подані матеріали досліджень дрогобицьких дерев'яних церков XV–XVII ст. Автор цікавих досліджень з історії українського мистецтва, серед яких: "Маляр ікони „Богородиця Одигітрія" з Мражниці" (2004 р.), "Майстер мініатюр Пересопницького євангелія – Федуско, маляр з Самбора" (2011 р.).

За цим сухим описом ховається постать великої людини, яку одні (і їх більшість) люблять, поважають, захоплюються, а інші (їх суттєво менше) вважають єретиком, нездарою, невихованим тощо. Його портрет: довга борода, заплутане довге волосся, глибокий погляд. Цей погляд надзвичайно живий, пронизливий і щирий, адже ця людина живе сьогодні, тут і зараз. Серед постатей сучасного українського церковного мистецтва він стоїть зовсім окремо, однак на почесному місці. Коло його захоплень вражає, а сьогоднішня доба додала до цього всього переліченого ще й активну громадську діяльність.

Не так давно митець відсвяткував своє шістдесятиліття, однак енергійності його можуть позаздрити тридцятирічні. Майстерню пан Левко має у невеликій церкві у Дрогобичі. Він ніколи не заробляв великих грошей, але вважає себе успішним. "Успіх – це бути потрібним" – стверджує Лев Скоп і пригадує, як "до стел" стрибають його колишні студенти, побачивши свого вчителя в коридорах Академії мистецтв [1]. Навіть свої наукові праці він пише тільки тоді, коли має натхнення. Так само, як картини, ікони чи поезію. І ніколи, до слова, не працює на замовлення. Це, каже, найпростіший спосіб втратити себе самого [1].

Моє знайомство з цим митцем почалось ще в аспірантурі Львівської академії мистецтв у 1998 р. Коли пан Левко розповідав мені про розписи церкви Святого Юрія у Дрогобичі, то немовби перевтілювався у особи тих малярів. Він, роздивляючись годинами ті розписи, пробував збагнути, якими були ті митці за характером. Пам'ятаю мене вразили його пояснення, що: "цю частину виконував маляр який був батяром і пияком, а цей був тихий і побожний" [5]. Почути таку характеристику всесвітньовідомих давніх хрестоматійних розписів церкви було мені дивним на той час. Однак, коли придивитись, ці думки видаються правдивими. До таких висновків міг дійти тільки мистецтвознавець, який глибоко знає і розуміє український церковний розпис, іконопис та має незаангажований власний погляд на ці артефакти. Тому дуже тішить, що на сьогоднішній день, окрім праць, перерахованих вище, Лев Скоп має видану ще одну унікальну книгу: "Українське церковне малярство в Галичині. Техніка і технологія XV–XVIII ст." (2013 р.). Це видання є першим в Україні ґрунтовним дослідженням, яке присвячене технологічним особливостям давнього українського малярства. Книга написана фахівцем, який власноруч намалював і відреставрував величезну кількість ікон. Автор мав на меті виявити та утвердити основу національного образотворчого мистецтва, що була сформована впродовж багатьох століть. Дослідник порушує проблему самобутності українського церковного малярства, яке було зумовлено географічним та історичним контекстом. На прикладах творів давніх майстрів поетапно розглянуто процес створення ікони, проаналізовано подібність та відмінність галицького малярства із візантійським та західноєвропейським.

Автор спростовує стереотипи щодо українського іконопису, зокрема, твердження про його однотипність з російським. Лев Скоп розглядає питання українського мистецтва у європейському та поствізантійському контексті, аналізуючи характерні відмінності національного малярства. Автор ствер-

джує, що українські майстри користувались надзвичайно простими технічними та технологічними методами, при цьому адаптуючи європейські та поствізантійські тенденції до національної традиції. Окрім техніки та технології, книга охоплює широкий спектр мистецтвознавчих проблем. Дослідник подає короткий огляд історичних етапів розвитку українського мистецтва. Ретельно аналізує він специфіку церковного малярства та організацію художнього процесу в Галичині, при цьому приділяє велику увагу світогляду та естетичним засадам у творчості галицьких художників.

Імпульсивним був мотив написання розвідок мистецтвознавця: "...коли побачив ті праці, що ми маємо, взявся обома руками за голову. У мистецьких розвідках було стільки наукових неточностей, зовсім мало інформації. Це мене спровокувало. ... Я ж вільний чоловік – можу писати, що хочу. Почав ритися в літературі, в документах. ... Я писав наукові книги, коли цього сам хотів. Деколи пишу книгу 20, 30 років... Це все від душі, на одному подиху" [1]. Пан Левко любить наголошувати, що в давнину іконописець добре знав Святе Письмо, апокрифи, й на основі цього створював оригінальний, геть інакший стінопис та іконопис, робив церкву неповторною. На Галичині, за його твердим переконанням, двоє художників однаково не малювали [2].

Ще з дитинства та юності він робить те, що подобається, дарує людям радість. Лев Скоп так розповідає про свою працю іконописця так: "...Коли мене питають, як я малюю ікони й що для цього потрібно, то відповідь одна – щоб ангели прилетіли. Ікони я сам не розписую ніколи, а ангели їх розписують. Деякі ікони мої чудотворними вже стали, як то в костелі Ольги і Єлизавети" [1]. Його пензлю належить дуже велика кількість ікон та розписів церков. Цю практику він почав давно, коли намалював на картоні першу ікону. Нарисовав Лев Скоп так, як собі це уявляв й подарував другу для бабці у Білорусії. "Друг забрав ікону, минуло трохи часу і я вже забув про цей випадок. Коли ж знову його побачив, то почув історію про те, як бабця, побачивши ікону, вхопила її, як почала цілувати й не знала, де її поставити. Після цього почав малювати більше" [1]. В радянські часи, маючи досвід реставратора, таємно розписував церкви. Звичайно, що така діяльність була небезпечною для митців, однак, зважаючи на сказане вище, Лев Скоп не боявся наслідків. До будь-якої роботи підходив творчо, часом зухвало, однак завжди із розумінням давніх традицій іконопису та особливостей розвитку українських храмових розписів, які часто були й історичними літописами. Тому, до прикладу, у 80-х роках на Закарпатті (церква с. Новоселиця, Виноградівського району) в час радянського "застою", він намалював змія у "Страшному суді", де одна з голів змія була портретом Леоніда Брежнєва. Така діяльність у цей час й таке трактування "образу генерального секретаря" могли коштувати митцю свободи [6].

Яким способом художник досягає для себе сутність Бога, яку потім так емоційно й натхненно передає своїм творам? Про це митець говорить наступне: "Люблю наодинці поговорити з Богом. Іду в Церкву, коли відчуваю потребу, а не для того, щоб щось там відбути. Патетика в таких випадках зайва" [1]. Його ікон велика кількість у приватних колекціях, у музеях, у церквах, адже він їх малює постійно і доволі швидко. Однак швидкість у цьому випадку – це підтвердження майстерності, досвіду й таланту. Він сміливо використовує в іконах методу й елементи українського барокового мистецтва, вводить сучасні елементи в іконографію розписів й ікон тощо. До прикладу, у відомий сюжет "Богородиця нев'янучий цвіт" (2013) Лев Скоп вводить симпатичного ангела з лютнею у верхній лівий кут зображення. Таке вкраплення є типовим для розписів 17-18 ст. Окрім того, власне, такі зображення зустрічаються у розписах в улюбленій автором церкві Святого Юра м. Дрогобича, зокрема, над амвоном східної стіни храму у сюжеті "Коронування Богородиці" [7, 44]. При цьому автор у іконі сміливо зміщує вправо центральне зображення Богородиці і Христа. Гіматії персонажів класичні, а хітони мають вигляд українських вишитих сорочок. Привертають увагу добра посмішка Матері Божої й проникливі очі, а її аристократичні витончені руки тримають три квітки.

Такий же Богородичний іконографічний тип він сміливо вміщує на хмаринку у верхній лівий кут ікони святий Пантелеймон (2004 р.) для церкви с. Бистриця Дрогобицького району. Тут молодий святий Пантелеймон зображений у повний зріст на тлі реального місцевого пейзажу. Головним акцентом цієї ікони, поряд з постаттю святого, є зображення місцевої церкви Воздвиження чесного хреста (1888 р.). Такий спосіб зображення святих (на тлі того, що було реальним довкола), був особливо притаманний українським бароковим малярам. Навіть роблячи творчу копію відомого чудотворного образу "Розп'яття" з с. Глиняни на Львівщині, Лев Скоп знову звертається до цього ж самого прийому – зображає реальний пейзаж місцевості, до якої прив'язана ікона. В іконі "Глинянське Розп'яття" (2013 р.), написаній з нагоди 1025-річчя хрещення Русі, автор притримується іконографічної схеми чудотворної ікони. Ідентичні першовзірцю сяйво навколо Христа та зіркоподібне сяйво довкола його рани на тілі. Однак будівлі внизу ікони докладно відтворюють реальні споруди давнього маленького містечка Глиняни (перша письмова згадка 1379 р.) Золочівського району Львівської області. Це і дерев'яна церква Успіння Богородиці, де, власне, зберігається чудотворний образ кінця XV ст., і греко-католицька церква св. Миколая (1894 р.), і православна церква св. Анни та інші історичні споруди. Вкраплення таких деталей у ці ікони свідчать про глибокі знання Лева Скопа не лише суто іконографічних та стилістичних особливостей, а й подробиць створення та культу шанування українських чудотворних ікон.

Не завжди майстер вдається до конкретної розповідності у пейзажах на фонах ікон. Так, святий Юрій (2009 р.) написаний майже на елегантному тлі з вітряком, замком, лісом, голубом в променях сонця. Святий Юрій у цій іконі – це довговолосий кремезний лицар у обладунках, який милується квіт-

кою. Таке трактування святого Юрія є доволі новаторським для українського іконопису. Цю роботу Борис Возницький відібрав до колекції Львівської Національної галереї мистецтв. Сам автор у соцмережах так коментує цю подію: "Від цього мені вкрай приємно. В такі хвилини подвійно хочеться шукати себе в малярстві" [4]. Не уникає автор і сміливого введення до настінних храмових розписів українських святих та видатних діячів церкви ХХ ст. Так, у стінопис однієї з церков на Сколівщині у 2006 р. поряд з коліноприклоненими постатями святих у молитовних позах на тлі квітучого поля (святий Онуфрій, свята Ольга, Богородиця) на передній план він висуває зображення митрополита Андрея Шептицького. "Для мене митрополит Андрей Шептицький завжди був святим" [4], – зауважує Лев Скоп. Власне, митрополита митець також зобразив з німбом.

Однак не завжди роботи майстра мають таку щасливу долю – потрапляють у церкву, у приватну чи музейну збірку. Сучасна історія українського церковного монументального мистецтва знає переважно патетичні й схвальні, не завжди справедливі, відгуки про розписи нових церков, або оновлення старих. Однак є й такі випадки, коли оригінальні, творчі розписи знищують за рекомендацією створених при церквах комісій. Звичайно, діяльність цих комісій важлива сьогодні. Однак, чому ці комісії не борються з жакливіми і повсюдними явищами кітч, пластмасовими квітами, ліхтариками, рушниками, що затуляють ікони, жакливіми друкованими й вишитими іконами, непрофесійними розписами, знищенням відомих пам'яток церковного мистецтва, фонтанами з фарфоровими статуетками з підсвіткою тощо? Такі питання, як виявилось, можуть так і залишитись у розряді риторичних. Власне, такий випадок і стався з розписами церкви с. Коти Яворівського району на Львівщині у виконанні авторів у 2008 р., серед яких і Лев Скоп. Їх знищили відразу після створення по рекомендації комісії УГКЦ м. Львова як "неканонічні об'єкти". Але залишились, на щастя, фото. Так, до прикладу, "Голгота", частина знищеного стінопису Любомира Тимківа і Лева Скопа з цієї церкви, – це символічна розповідь про біблейські події. Пейзаж трактовано доволі оригінально, хоча стилізовано та схематично й з усіма необхідними атрибутами – червоними хрестами на золотому фоні, дорогами, будинками, деревами, самотнім вершником зі списом. Особливо привертає увагу кольорова гама: тривожну атмосферу краплавих тонів землі пагорба та хрестів доповнюють сірі кольори дороги та дерев. Знищення таких розписів, на наш погляд, є елементарною безграмотністю щодо українського сакрального мистецтва. Однак майстер не засмучується, адже сприймає всі докори з боку критиканів і ворогів лише як стимул не зупинятися. Усе, що в цього митця було вчора, то було вчора. Він не відчуває ностальгії. Його життєва точка виміру – це зараз.

За допомогою такого прикрого прикладу ми підійшли до ще однієї важливої складової постаті Лева Скопа – викладацької діяльності. Вже згаданий нами Любомир Тимків є одним з його учнів. За висловами самого митця, "У академії я за своїх студентів був "стіною", вони для мене святе. Якщо хтось вчинить нечесно з ними, то вже наслухається від мене. Одразу скандал влаштую! Для мене кожен студент – окрема Галактика. Я не любив сумних очей на парах, тоді мусив якийсь анекдот розповісти, аби ми працювали у нормальній атмосфері" [1]. Автор цих рядків може лише підтвердити цей факт, бо декілька раз була присутня на його заняттях, де він міг бути і вимогливим і веселим. Завжди пробував розгледіти талант у студента: "У мене на першому курсі іконостаси малювали. Коли я бачу, що переді мною талант, то нащо йому п'єски писати, треба з опери починати!" [1].

Разом зі своїми студентами він виконував замовлення (церква Матері Божої Неустанної помочі на Погулянці у Львові), брав участь у Помаранчевій революції, організував виставки, створив мистецьке об'єднання "Кактус" тощо. Ось що митець згадує про виставку в період Помаранчевої революції 2004 р.: "Тематика тут не бралася до уваги: кожен художник довіряв лише дії своєї підсвідомості. Відповідно і зовсім закономірно, що студенти з "Кактуса", котрі навчаються на сакральному відділі нашої Академії, малювали творчі композиції на християнську тему. Н. Сацик створила монументально величавий лик Спаса Нерукотворного, а Н. Ямнич теж стилізовану композицію "Богородиця на престолі". Я намалював так само умовний образ Христа Пантократора. Всі художники по-своєму, творчо стилізуючи класичні мотиви, надали їм нового та неповторного у їх розумінні вигляду" [8, 401]. Серед численних виставок цієї групи була й виставка у стінах Національного музею і сьома за рахунком виставка об'єднання "Кактус", згрупованого навколо ідейного наставника і викладача Лева Скопа. Він спонукав групу молодих людей не тільки досліджувати і вивчати старовинний іконопис, а й самим інтерпретувати його у власній творчості. Присвячено виставку пам'яті митрополита Шептицького, який заснував музейну збірку іконопису і на початку ХХ ст. спричинився до модернізації погляду на візантійську ікону. На цій виставці було показано сучасне переосмислення ікони, що виконане як у традиційних, так і сучасних технологіях. У руслі сакрального тлумачення ікони працюють Олена Смага, Наталія Сацик, Надія Ямнич, Любомир Тимків та Марія Реверента. Вони, за визначенням куратора виставки Богдана Мисюги, тяжіють до естетички народного примітиву, а пошуком форми через зміст Біблійного тексту позначені твори Сержа Столярука, Дмитра Гордіци та Наталії Русенької [3].

Після закінчення контракту кафедра сакрального живопису Львівської академії мистецтв не виявила бажання продовжити контракт з Левом Скопом, хоча студенти писали петиції про повернення улюбленого викладача. Однак митець спрямував всю свою творчу енергію у щоденну працю та різні проекти. Так, під час реставрації церкви у Дрогобичі міняли ґонтове покриття, а тисячі дощечок просто викидали, аби згодом спалити. Тим часом художник їх збирав і звозив до своєї майстерні. Каже, було важливо повернути до життя матеріал, який багато літ захищав церкву, й енергетика від нього йшла

коლოსальна. Так народилася ідея намалювати 365 Богородиць на кожен день року. Ікони було пронумеровано і на кожній зазначено дату. На всіх роботах Богородиця молиться, але різна – усміхнена, засмучена, задумлива. За місяць ці всі ікони продали. Виручені кошти передали на лікування хворих дітей [2].

Митець був активним учасником Революції гідності. На Майдані він постійно малював. "Я спочатку стояв з усіма, а потім почав ікони малювати й роздавати людям. Одна моя ікона Богородиці, до речі, потім по цілому світу їздила. Я її потім по телебаченню впізнав... У мене була гора дощечок (тих, що не спалили на Майдані) і я малював на них, дарував нашим бійцям. Ще кілька дощечок вдома в Дрогобичі лишилося, підписаних, з іменами і прізвищами. Але я не встиг домалювати. Тепер їм висилаю їх "Новою поштою", зауважує митець вже після цих буремних подій [2]. Він розмальовував навіть щити, з якими майданівці ходили у бій. Ті щити справді допомагали перемагати. А ікони, що висіли ледь не в кожному наметі на революційному Майдані, допомагали виживати бійцям і медикам. Тому й рятували повстанців образи, коли палав Майдан [2]. Біль від загибелі Небесної сотні була такою нестерпною для митця, що перший раз у житті він перестав малювати. Після Майдану митець довго лікував легені, не перестаючи малювати і в лікарняній палаті. А після одужання одразу включився у волонтерську діяльність та організацію благодійних вставок на підтримку армії. Робить час від часу виїзди до воїнів на схід України і не забуває, по можливості, дарувати їм ікони. У Станиці Луганській на стіні місцевого будинку культури Лев Скоп, місцеві мешканці і наші військові намалювали Святу Покрову [4]. Ця акція була надзвичайно емоційною і реально демонструвала єдність України.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Можемо констатувати, що творчість Лева Скопа як іконописця є прогресивною, плідною, опертою на глибокі знання процесів розвитку українського церковного мистецтва. Його ікони, як і ікони епохи бароко, наповнені елементами з сьогодення. Він сміливо й по-новому трактує традиційні іконографічні сюжети (святий Пантелеймон, святий Юрій, Глинянське розп'яття тощо). Його викладацька діяльність протягом багатьох років на кафедрі сакрального мистецтва допомогла багатьом молодим майстрам знайти свій стиль та отримати добрі знання в розумінні технології українського церковного мистецтва. Постать Лева Скопа є однією з найемоційніших і найяскравіших у колі митців сучасного українського іконопису та дослідників давнього українського церковного мистецтва. Його мистецька діяльність потребує подальшого вивчення.

Література

1. Березницька І. Лев Скоп [Електронний ресурс] / Інна Березницька [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://theukrainians.org/lev-skop-3/>.
2. Куява Ж. "Щит" Майдану Левко Скоп: "Ікони за мене малюють ангели" [Електронний ресурс] / Жанна Куява. – Режим доступу: <http://simya.com.ua/articles/53/62241/>.
3. Молодь з об'єднання "Кактус" у Національному музеї у Львові сотворила молитву іконою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zik.ua/ua/news/2007/02/14/64077>.
4. Персональна сторінка Лева Скопа у мережі facebook [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/lewskop>.
5. Розмова автора статті з Левом Скопом. – Червень, 1998 р., Львів- Дрогобич.
6. Розмова автора статті з Левом Скопом. – Травень, 2014 р., Львів.
7. Садова Л. Відображення елементів музично-інструментальної культури Дрогобича 16-17 ст. в іконописі церков Воздвиження Чесного хреста і святого Юра/ Людмила Садова // Дрогобицькі храми Воздвиження та Святого Юра у дослідженнях (перші читання). – Дрогобич: "Відродження", 1998. – С.43-45.
8. Скоп Л. Творче об'єднання "Кактус" на Майдані або виставка "на помаранчевому", присвячена 100-річчю П. Жолтовського / Лев Скоп // Вісник ЛАМ. – Вип. № 15. – Львів: ЛАМ, 2004. – С.400- 403.
9. Храм Успіння Пресвятої Богородиці у Глинянах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pilgrimage.in.ua/hram-uspinnya-presvyatoji-bohorodytsi-u-hlynyanah/>.

References

1. Bereznits'ka I. (2015). Lev Skop. Retrieved from <http://theukrainians.org/lev-skop-3/> [in Ukrainian].
2. Kuyava Zh. (2014) "Shield " of Maidan Levko Skop: " Icons paint me angels ". Retrieved from <http://simya.com.ua/articles/53/62241/> [in Ukrainian].
3. Youth of association " Cactus " established at the National Museum in Lviv prayer icon. Retrieved from <http://zik.ua/ua/news/2007/02/14/64077> [in Ukrainian].
4. Lev Skop. (2015). Personal page on Facebook. Retrieved from <https://www.facebook.com/lewskop> [in Ukrainian].
5. Talking author of the article with Lev Skop. June 1998, L'viv, Drohobych
6. Talking author of the article with Lev Skop. May 2014, L'viv,
7. Sadova L. (1998). Musical and instrumental culture of Drohobych in the 16-17 cc. and the reflection of the local temples. Drohobyt'ski khramy Vozdvyzhennia ta Sviatoho Yura u doslidzhenniakh (peshi chytannia). 43-45 [in Ukrainian].
8. Skop L. (2004). Creative Union " Cactus " was on the Maidan or Exhibition "on the orange " dedicated to the 100th anniversary of P.Zholtovskoho. Visnyk LAM. 15. 400- 403 [in Ukrainian].
9. The Church of the Assumption in Hlynyany. Retrieved from <http://pilgrimage.in.ua/hram-uspinnya-presvyatoji-bohorodytsi-u-hlynyanah/> [in Ukrainian].